

INVESTICIONA ULAGANJA U DISTRIBUTIVNU DJELATNOST JP ELEKTROPRIVREDA BIH d.d. Sarajevo

R. Džaka, JP Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo, Podružnica „Elektrodistribucija“, Sarajevo, BiH
A. Šupić, JP Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo, Sektor za distribuciju, BiH

UVOD

Djelatnost Distribucije električne energije je jedna od elektroprivrednih djelatnosti koje obavlja Javno Preduzeće Elektroprivreda Bosne i Hercegovine d.d. – Sarajevo. Prema Zakonu o električnoj energiji FBiH, (Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ br. 41/02 i 38/05), djelatnost distribucije električne energije se obavlja kao javna usluga. 01.12.2007 g., Regulatorna komisija za električnu energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu FERK) dodijelila je Javnom Preduzeću Elektroprivreda Bosne i Hercegovine d.d.–Sarajevo Dozvolu za obavljanje elektroprivredne djelatnosti Distribucija električne energije sa rokom važenja do 31.12.2012. godine. Djelatnost Distribucije električne energije u Javnom Preduzeću Elektroprivreda Bosne i Hercegovine d.d. – Sarajevo je organizovana u slijedećim organizacionim jedinicama: Sektor za distribuciju; Podružnica “Elektrodistribucija” Bihać; Podružnica “Elektrodistribucija” Mostar; Podružnica “Elektrodistribucija” Sarajevo; Podružnica “Elektrodistribucija” Tuzla i Podružnica “Elektrodistribucija”, Zenica. Ispred Javnog Preduzeća rad organizira, nadzire i koordinira Izvršni direktor za distribuciju. Ukupna površina je cca 17.600 km², a broj krajnjih kupaca je cca 688.500.

PRIPREMA PLANOVA RAZVOJA I IZGRADNJE DISTRIBUTIVNE MREŽE U SKLADU SA ZAKONOM O ELEKTRIČNOJ ENERGIJI I MREŽNIM PRAVILIMA

Zakonom o električnoj energiji u Federaciji BiH (Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ br. 41/02 i 38/05), članovima 37., 38. 60. i 61., propisano je sljedeće: (1)

“Za razvoj, izgradnju, pogon, upravljanje i održavanje distribucijske mreže odgovoran je distributer.

Distributer električne energije:

- garantira pouzdanost rada distribucijske mreže i održavanja parametara kvalitete električne energije,
- osigurava usklađeno djelovanje distribucijske mreže s prijenosnom mrežom te priključenim mrežama i postrojenjima korisnika,
- daje informacije Neovisnom operatoru o budućim potrebama za električnom energijom,
- osigurava pristup distribucijskoj mreži za treće strane prema utvrđenim kriterijima”.

“Distributer priprema kratkoročne i dugoročne planove razvoja i izgradnje distribucijske mreže. Planovi iz stavka 1. ovog članka se rade sukladno strategiji energetskog razvoja Federacije.

Regulatorna komisija na prijedlog distributera odobrava planove razvoja i izgradnje distribucijske mreže i utvrđuje iznos naknade za korištenje distribucijske mreže”.

“Elektroenergetski se objekti, uređaji, vodovi i postrojenja elektroprivrednih društava i kupaca grade, koriste i održavaju sukladno važećim propisima, standardima i tehničkim normativima koji se odnose na tu vrstu objekata, kao i propisima kojima su utvrđeni uvjeti glede zaštite životne sredine, i ne smiju ugrožavati sigurnost ljudi i imovine.

Prije početka izgradnje elektroenergetskih objekata investitor je dužan s vlasnikom nekretnine na kojoj namjerava graditi objekt urediti imovinsko-pravne odnose.

Na objekte čiji su imovinsko-pravni odnosi riješeni na način iz stavka 2. ovog članka, elektroprivredno društvo nije dužno plaćati posebne naknade osim naknade za koncesiju kada je to zakonom predviđeno, a u slučaju nastanka štetnog događaja dužno je naknaditi štetu”.

Vlasnici nekretnina na kojima se grade elektroenergetski objekti imaju pravo na naknadu stvarne štete sukladno zakonu.

Vlasnici i korisnici zemljišta dužni su elektroprivrednom društvu omogućiti pristup elektroenergetskom objektu ili njihovim dijelovima radi održavanja objekta i zaštitnih koridora ili otklanjanja kvarova.

Ukoliko elektroprivredno društvo učini štetu prolazom do objekta ili njegovog dijela, dužno je učinjenu štetu nadoknaditi.”

Mrežnim pravilima (usvojenim od strane FERK-a 19.11.2008. godine), članovima 62., 63., 64., 65., 66., 67. i 72. propisano je sljedeće: (2)

“Planiranje razvoja distributivne mreže je aktivnost koja se u skladu sa Zakonom o električnoj energiji i Opštim uslovima za isporuku električne energije provodi radi zadovoljenja sljedećih ciljeva:

- a) pružanje javne usluge distribucije električne energije u skladu sa Zakonom o električnoj energiji,
- b) blagovremenog obezbjeđenja dovoljnog kapaciteta mreže koji će zadovoljiti potrebe postojećih korisnika mreže za povećanjem potrošnje električne energije,
- c) obezbjeđenja dovoljnog kapaciteta distributivne mreže za priključenje novih korisnika mreže u skladu sa potrebama koje prate otvaranje tržišta električne energije,
- d) obezbjeđivanje uslova za siguran, efikasan i kvalitetan rad distributivnog sistema”.

„(1) Distributer kontinuirano prati i analizira podatke o iskorištenosti kapaciteta distributivne mreže, prati električne parametre u mreži i predviđa razvoj konzuma, te priprema kratkoročne i dugoročne planove razvoja i izgradnje distributivne mreže.

(2) Dugoročni planovi razvoja se donose za period od tri i deset godina. Desetogodišnji plan razvoja se priprema na osnovu tri moguća scenarija razvoja potrošnje (nizak, srednji i visoki porast potrošnje).

(3) Dugoročnim planovima razvoja bliže se određuje strategija razvoja distributivne mreže i obima izgradnje elektroenergetskih objekata u planskom periodu, vodeći računa o planu izgradnje objekata za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora. Plan se usvaja svake godine za narednih deset godina, pri čemu je stepen realizacije plana u tekućoj godini osnov za izradu plana za naredni desetogodišnji period.

(4) Kratkoročni planovi razvoja distributivne mreže se pripremaju za period od jedne godine.

(5) U skladu sa obavezama iz licence za obavljanje djelatnosti distribucije električne energije, distributer je dužan svoje planove razvoja dostaviti FERK-u, na odobravanje”.

“Dugoročni plan razvoja distributivne mreže obično sadrži:

- a) rješenja vezana za tehničke karakteristike mreže (izbor naponskog nivoa, prelazak sa 10 kV na 20 kV naponski nivo, promjene vezane za uzemljenje neutralne tačke distributivne mreže, strategije automatizacije, daljinskog upravljanja, nadgledanja i prikupljanja podataka o pogonskim i obračunskim veličinama, razvoj sistema za prenos podataka i dr.),
- b) spisak trafostanica i elektroenergetskih vodova distributivnog naponskog nivoa koji su predviđeni za izgradnju ili za proširenje energetskog kapaciteta sa godišnjom dinamikom izgradnje,
- c) ukupan broj trafostanica i dužine vodova svih distributivnih naponskih nivoa predviđenih za izgradnju ili proširenje kapaciteta sa godišnjom dinamikom izgradnje,
- d) pregled proizvodnih objekata predviđenih za izgradnju koji će biti priključeni na distributivnu mrežu,
- e) jednopolne šeme distribucione mreže sa osnovnim tehničkim podacima,
- f) maksimalne i minimalne snage proizvodnih jedinica u distributivnom sistemu,
- g) gubitke u distributivnoj mrežu,

- h) prognozu potrošnje po kategorijama potrošnje,
  - i) informacije o predviđenim slobodnim kapacitetima distributivne mreže,
  - j) informacije o očekivanim strujama kratkih spojeva u distributivnoj mreži,
  - k) procjenu poboljšanja pouzdanosti distributivne mreže,
  - l) procjenu potrebnih investicija za realizaciju predloženog plana,
  - m) poseban elaborat o neophodnosti izgradnje ili rekonstrukcije elektroenergetskih objekata Elektroprenosa BiH koji utiču na razvoj distributivnog sistema.
- Kratkoročni planovi razvoja distributivne mreže sadrže podatke koji detaljno razrađuju plan dugoročnog razvoja distributivne mreže za posmatranu godinu. Ovi planovi sadrže informacije o predviđenim povećanjima kapaciteta distributivne mreže u godini za koju se vrši planiranje”.

„(1) Distributer je odgovoran za:

- a) izradu i objavljivanje kratkoročnog i dugoročnog plana razvoja distributivne mreže,
  - b) doprinos pouzdanosti distributivne mreže,
  - c) podsticanje ekonomičnoga razvoja distributivne mreže uzimajući u obzir prethodno maksimalno opterećenje i proizvodnju, kao i zahtjeve korisnika mreže u okviru plana razvoja distributivne mreže,
  - d) pripremu izgradnje, izgradnju i nadgledanje nad izgradnjom objekata distributivne mreže,
  - e) pribavljanje odobrenja od FERK-a za izgradnju novih objekata u vlasništvu elektroprivrednog društva.
- (2) Distributer je dužan da sarađuje sa institucijama koje razvijaju prostorne, regulacione i urbanističke planove određenih područja u dijelu planiranja razvoja distributivne mreže sa ciljem obezbjeđenja koridora za svoju distributivnu mrežu i lokacija za elektroenergetske objekte koje će graditi u periodu važenja tih planova.
- (3) Prilikom planiranja razvoja distributivne mreže, distributer je dužan voditi računa o obavezi poštivanja propisanog kvaliteta isporučene električne energije“.

„(1) Planovi razvoja distributivne mreže zasnivaju se na obavezi pružanja javne usluge distribucije električne energije u skladu sa Zakonom o električnoj energiji FBiH i sa važećim standardima o kvalitetu snabdijevanja, kao i na principima ekonomski opravdanog proširenja kapaciteta distributivne mreže i njenog koordiniranog rada sa povezanim mrežama“.

“Kod planiranja razvoja distributivne mreže mora se voditi računa o bezbjednosti i sigurnosti pogona distributivne mreže, a posebno na mjestima povezivanja sa postrojenjima krajnjih korisnika mreže, te na mjestima preuzimanja električne energije iz prenosne mreže, susjednih distributivnih mreža i proizvođača električne energije”.

IZRADA PLANA POSLOVANJA DJELATNOSTI DISTRIBUCIJE JAVNOG PREDUZEĆA ELEKTROPRIVREDA BOSNE I HERCEGOVINE d.d. – Sarajevo

Plan poslovanja Djelatnosti distribucije za period tri godine donosi se svake godine na nivou Javnog Preduzeća Elektroprivreda Bosne i Hercegovine d.d. – Sarajevo kao poseban planski dokument i predstavlja strateški plan poslovanja u naredne tri godine. Uz trogodišni plan se donosi i Plan ulaganja za tekuću godinu. Planom poslovanja se utvrđuju poslovna politika i planski zadaci u svim segmentima poslovanja ove elektroprivredne djelatnosti. Radi se u skladu sa “Pravilnikom o planiranju i praćenju realizacije planskih dokumenata u Javnom Preduzeću Elektroprivreda Bosne i Hercegovine d.d. – Sarajevo” i Smjernicama za izradu trogodišnjeg plana poslovanja koje usvaja Uprava društva.

Plan mora biti usklađen sa trogodišnjim Planom poslovanja Javnog Preduzeća Elektroprivreda Bosne i Hercegovine d.d. – Sarajevo, koji predviđa stabilno poslovanje Javnog Preduzeća Elektroprivreda Bosne i Hercegovine d.d. – Sarajevo za naredne tri godine, što se oglada kroz sljedeće stavke: (3)

- očuvanje stabilnosti u proizvodnji i distribuciji električne energije;
- obezbjeđenje sigurnog i stabilnog snabdijevanja krajnjih kupaca električnom energijom;

- povećanje instaliranih kapaciteta (distributivnih i proizvodnih);
- adekvatno održavanje, rekonstrukciju i modernizaciju postojećih elektroenergetskih objekata;
- obezbjedenje potrebnih obrtnih i investicionih sredstava;
- povećanje kvaliteta usluga;
- poboljšanje imidža;
- poboljšanje okolinskih performansi;
- poboljšanje standarda zaposlenika i uslova rada.

IZGRADNJA NOVIH I REKONSTRUKCIJA / SANACIJA ELEKTRODISTRIBUTIVNIH OBJEKATA

Investiciona ulaganja u distributivnu mrežu imaju za cilj:

- Izgradnju novih elektrodistributivnih objekata u skladu sa potrebama proširenja konzuma i povećanja sigurnosti napajanja krajnjih kupaca, odnosno kvaliteta isporučene električne energije;
- Interpolaciju novih transformatorskih stanica i pripadajućih mreža u cilju smanjenja gubitaka i poboljšanja naponskih prilika, odnosno kvaliteta isporučene električne energije krajnjim kupcima;
- Izgradnju ratom potpuno uništenih elektrodistributivnih objekata ili rekonstrukciju elektrodistributivnih objekata u cilju obezbjeđenja napajanja električnom energijom područja povratka stanovništva;
- Rekonstrukciju elektrodistributivnih objekata u cilju obezbjeđenja smanjenja distributivnih gubitaka u mrežama i podizanja pouzdanosti i kvaliteta isporučene energije;
- Eliminisanje opasnosti po živote i imovinu koje može izazvati nepropisna distributivna mreža;
- Smanjivanje broja i dužine beznaponskih pauza;
- Legalizacija izgrađenih elektrodistributivnih objekata u skladu sa Zakonom o građenju;
- Rekonstrukcija elektrodistributivnih objekata u cilju zadovoljenja Zakona o zaštiti okoliša;
- Napuštanje starih dalekovoda zbog nerentabilnog održavanja i smanjenja troškova eksploatacije;
- Sufinansiranje – podrška donatorskim projektima i projektima zajedničkog ulaganja sa drugim investitorima.

NABAVKA MATERIJALA / USLUGA / RADOVA

Prilikom pripreme tehničkih specifikacija za nabavku materijala / usluga / radova vodi se računa da tehnička specifikacija obavezno sadržava dio u kojem se navode standardi primjenjivi za konkretan predmet nabavke. Redoslijed navođenja standarda treba da bude slijedeći:

1).bosanskohercegovački standardi saglasni odgovarajućim evropskim standardima, ako postoje (BAS standardi); standardi međunarodnih tijela za standardizaciju: European Committee for Standardization (CEN standardi); European Committee for Electrotechnical Standardization (CENELEC standardi); International Electrotechnical Commission (IEC standardi); International Organization for Standardization (ISO standardi); European Telecommunication Standards Institute (ETSI standardi); Ostali međunarodni standardi;

2).tehnička odobrenja ili zajedničke tehničke specifikacije koje se upotrebljavaju u Evropskoj uniji;

3).standardi nacionalnih tijela za standardizaciju (u slučajevima gdje ne postoje standardi iz prve dvije skupine; popis ne ograničava upotrebu i drugih nacionalnih standarda): DIN: Deutsches Institut für Normung; BSI: British Standard Institute; ASTM: American Society for Testing and Materials; Ostali nacionalni standardi.

U ovom dijelu tehničke specifikacije obavezno se ostavlja mogućnost da ponuđač predloži alternativne standarde za predmetnu robu/usluge/radove, pod uslovom da u svojoj ponudi dokaže da oni obezbjeđuju isti stepen kvaliteta i ekvivalentne performanse kao i standardi koji su poimenično navedeni.

U slučaju nabavke roba/usluga/radova za koje ne postoje primjenjivi standardi, tehnički propisi ili norme, željene funkcionalne karakteristika ili zahtjevi za izvršenje posla moraju biti opisani precizno i jasno kako bi se svim dobavljačima omogućilo da pod istim uslovima izrade svoje ponude.

Vodi se računa da tehničke karakteristike roba/usluga/radova ne favorizuju ili eliminišu određene proizvode, dobavljače ili metod, npr. navođenjem robne marke, kataloške oznake proizvoda, upućivanjem na robu određene izrade ili porijekla i slično.

Kod navođenja tehničkih i funkcionalnih karakteristika roba/usluga/radova, vodi se računa da se ostvari optimalan nivo standardizacije s ciljem korištenja tipskih tehničkih opisa za što je moguće veći broj istovrsnih nabavki.

Obrasci za tehničku ocjenu ponuđene robe/usluga/radova su tipski obrasci koji omogućavaju svim dobavljačima da na isti način pripreme svoju ponudu te omogućavaju Komisiji za nabavku da efikasnije obavi ocjenu ponuda. Pojam tipski obrazac podrazumijeva standardan izgled obrazaca za robe, za usluge i za radove, sa sadržajem koji se prilagođava konkretnom predmetu nabavke unutar navedenih kategorija.

Neki od primjera obrazaca za nabavke roba su :

- Tabela odstupanja u odnosu na zahtjeve tehničke specifikacije

Svrha ovog obrasca je da se, u slučaju da neka od stavki iz predmetne nabavke nije u potpunosti usaglašena sa konkretnom tehničkom specifikacijom, dobavljačima omogući da eksplicitno ukažu na tu neusaglašenost te da omogući njenu evaluaciju od strane Komisije za nabavku.

- Tabela tehničkih karakteristika za svaku pojedinačnu stavku predmetne nabavke

Svrha ovog obrasca je da se, po principu „zahtijevano/ponuđeno“, navedu sve tehničke karakteristike koje su predmet ocjene.

Tehničke karakteristike za koje se postavi eksplicitan zahtjev (kvantitativan ili kvalitativan), su eliminatorne i ocjenjuju se sa DA ili NE.

U nekim slučajevima tehničke karakteristike mogu da budu korištene kao kriterij za bodovanje ponuda (za slučaj da je kriterij za dodjeljivanje ugovora „ekonomski najpovoljnija ponuda“) i u tom slučaju ovo mora biti eksplicitno navedeno na odgovarajućem mjestu u tenderskoj dokumentaciji.

- Tabela sa popisom obavljenih tipskih ispitivanja na robi iz predmetne nabavke

Svrha ovog obrasca je da se navede popis tipskih ispitivanja koja su obavljena na konkretnoj robi te da se pozivom na broj ili neku drugu identifikacionu oznaku Certifikata o ispitivanju, uspostavi veza sa certifikatom koji je priložen uz ponudu.

Kriteriji tehničke ocjene ponuda su: dodatne tehničke karakteristike roba; rok isporuke; garancija na isporučenu robu; postprodajni servis; okolinske karakteristike

REZULTATI INVESTICIONIH ULAGANJA U PROTEKLE TRI GODINE

U sljedećim tabelama su prikazani pokazatelji rezultata investicionih ulaganja u posljednje tri godine: (3)

TABELA 1 – Rekonstrukcija elektroenergetskih objekata 2007. – 2009..

	Rekonstrukcija elektroenergetskih objekata		2007. g	2008. g	2009. g
1	Vodovi 35 kV	km	4,200	4,800	
2	Vodovi 10(20) kV	km	96,800	60,700	88,062
3	Vodovi 0,4 kV	km	329,900	189,800	632,734
4	TS 35/10 kV	kom	2	3	2
5	TS 10(20)/0,4 kV	kom	27	51	107
6	Sanirana mjerna mjesta	kom	19,242	22,044	26,416

TABELA 2 – Izgradnja elektroenergetskih objekata 2007. – 2009..

	Izgradnja elektroenergetskih objekata		2007. g	2008. g	2009. g
1	Vodovi 35 kV	km	-	0,800	-
2	Vodovi 10(20) kV	km	52,900	74,720	134,021
3	Vodovi 0,4 kV	km	27,000	55,770	137,551
4	TS 35/10 kV	kom	-	1	-
5	TS 35/10 kV (nova instalisana snaga)	MVA	-	2,500	-
6	TS 10(20)/0,4 kV	kom	51	70	162
7	TS 10(20)/0.4 kV (nova instalisana snaga)	MVA	11,940	2,246	59,89

ANALIZA OKRUŽENJA ZA REALIZACIJU PLANA INVESTICIONIH ULAGANJA

Pored analiza koje se rade na nivou Javnog Preduzeća Elektroprivreda Bosne i Hercegovine d.d. – Sarajevo, za Djelatnost distribucije električne energije je posebno važno da ona ima karakter regulisane elektroprivredne djelatnosti i da se ova djelatnost obavlja kao javna usluga, u skladu sa Zakonom o električnoj energiji i dozvolom za rad koju je izdala Regulatorna komisija za električnu energiju u FBiH (FERK). (3)

Zahtjevi FERK-a postavljeni u dozvoli za rad predstavljaju jednu od najbitnijih odrednica okruženja u kojem se obavlja Djelatnost distribucije električne energije. Kontinuirano se radi na unapređenju onih aspekata poslovanja koji su identificirani kao ključni za ispunjenje pojedinačnih zahtjeva. U ovom periodu doneseni su osnovni normativni akti propisani licencom i novim Opštim uslovima za isporuku električne energije (Pravilnik o priključcima, Pravilnik o mjernom mjestu, Cjenovnik naknada za priključenje na distributivnu mrežu i Cjenovnik ostalih usluga, kao i procedura za rješavanje prigovora kupaca) i isti su tokom 2009. godine počeli da se primjenjuju. U vezi sa normativnim uređenjem, važno je pomenuti da su novi Opšti uslovi za isporuku električne energije, koji su počeli sa primjenom od 01.07.2009 godine, donijeli čitav niz novih odredbi i zahtjeva zbog kojih je neophodna promjena dosadašnje filozofije u ključnim elementima priključenja na distributivnu mrežu i obračunskih mjerenja. Ispunjenje zahtjeva iz licence FERK-a koji se odnosi na regulisanje prava vlasništva i pravnog osnova za eksploataciju elektroenergetskih objekata predstavlja i dalje jedan od najvećih problema sa kojim se suočavaju elektrodistributivne podružnice.

Obezbeđenje električne energije svim krajnjim kupcima, uz ispunjenje zahtjeva za kvalitet u okviru norme EN 50160, predstavljat će trajni zadatak i za naredni planski period.

Zahtjevi u pogledu zaštite okoliša također dobivaju sve veći značaj i utiču na odvijanje pojedinih poslovnih aktivnosti u djelatnosti distribucije. Donošenjem Zakona o zaštiti okoliša Federacije BiH, uspostavljen je novi pristup zaštiti okoliša. U tom smislu, za distributivnu djelatnost su posebno značajni zahtjevi za nov pristup projektovanju i izvođenju uljnih jama u distributivnim transformatorskim stanicama, tako da će se i dalje provoditi već pokrenute aktivnosti na usklađivanju postojećeg stanja sa postavljenim zahtjevima.

Pojava distribuiranih izvora električne energije postaje sve bitnija odrednica okruženja za distributivnu djelatnost. Obaveza otkupa proizvedene električne energije iz ovih izvora od strane elektroprivrednih preduzeća propisana je odgovarajućim zakonskim aktima na nivou Federacije BiH, jednako kao i obaveza obezbjeđenja nediskriminatornog pristupa distributivnoj mreži za sve korisnike, što podrazumijeva i potencijalne proizvođače. Uvođenje u distributivnu mrežu većeg broja ovakvih proizvodnih jedinica značajno će uticati na budući koncept razvoja distributivnih mreža u kome se moraju uvažiti i novi zahtjevi i potrebe za savremenim sistemima nadzora i upravljanja u distributivnim mrežama.

Zakonske odredbe kojima se uređuje proces nabavke roba i usluga predstavlja jedan od faktora okruženja koji posebno utiče na efikasnost poslovanja i ispunjenje planova ulaganja. I pored uloženi napore na unutrašnjem normativnom uređenju ovog procesa, nabavka roba i usluga za djelatnosti distribucije u Javnom Preduzeću Elektroprivreda Bosne i Hercegovine d.d. – Sarajevo je i dalje karakterizirana jako dugim trajanjem procesa ugovaranja i posljedičnim kašnjenjem u isporukama, što predstavlja kritičnu odrednicu za realizacije investicionih planova i utiče na cjelokupnu sliku poslovanja elektrodistributivnih podružnica.

Rješavanje imovinsko-pravnih odnosa kao bitna aktivnost u realizaciji planova investicionih ulaganja, do daljnog ostaje jedan od najznačajnijih problema u pripremi novih investicionih ulaganja i priključaka. Neažurnost evidencije vlasništva nad zemljištem u katastru pojedinih općina, teškoće kod postizanja dogovora sa vlasnicima zemljišta, te složenost u procesu postizanja općeg interesa preko nadležnih općinskih institucija primjeri su ovih problema koji u konačnom rezultiraju veoma dugim periodom od početka do kraja realizacije pojedinačnih investicionih projekata.

CILJEVI ZA 2010. GODINU

Ciljevi za ovu godinu su:

- Obezbijediti nediskriminatoran pristup distributivnoj mreži za sve potencijalne korisnike;
- Održavati postojeće i izgraditi nove distributivne kapacitete za potrebe priključenja svih novih krajnjih

kupaca/proizvođača električne energije.

-Problem elektrifikacije povratničkih naselja u potpunosti riješiti do kraja 2011. godine.

Poslovni ciljevi za 2010. godinu u vezi investicionih ulaganja je:

-Realizovati plan ulaganja za 2010. godinu u ukupnom iznosu i po utvrđenoj kvartalnoj dinamici, a pokazatelji koji se posebno prate na nivou svake podružnice i ukupno za djelatnost distribucije dati su u sljedećim tabelama:

TABELA 2 - Učešće podružnica u ukupnim investicionim ulaganjima u periodu 2010-2012 godina

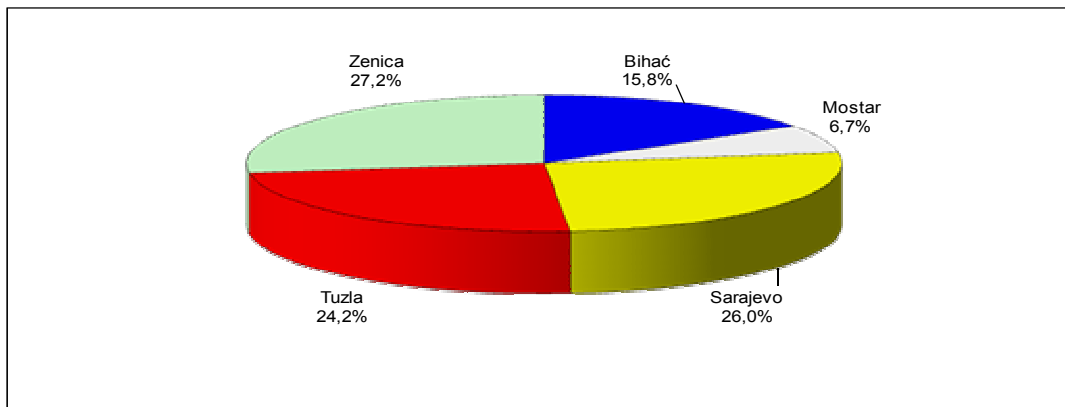
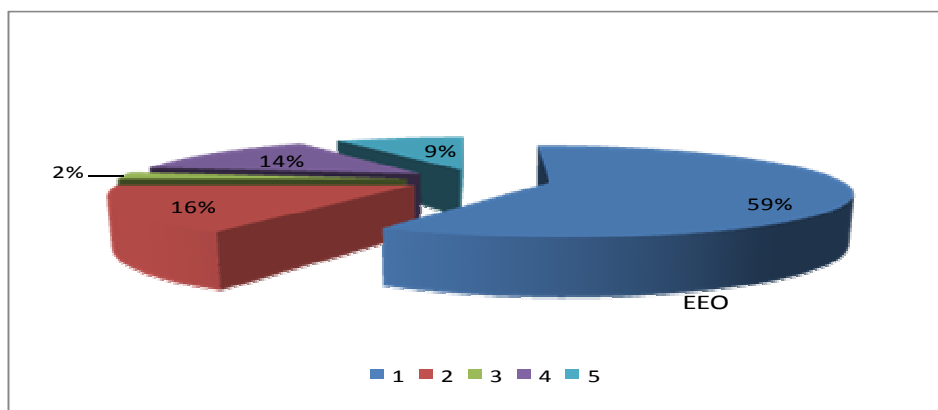

TABELA 4 - Učešće pod-programa u ukupnim investicionim ulaganjima u periodu 2010-2012. godina

- 1.Rekonstrukcija i izgradnja elektroenergetskih objekata (59%)
- 2.Rekonstrukcija obračunskih mjernih mjesta (16%)
- 3.Sistemi nadzora i upravljanja (2%)
- 4.Priključenje novih krajnjih kupaca/proizvođača na distributivnu mrežu (14%)
- 5.Ulaganja u ostale potrebe (9%)

ZAKLJUČAK

Praćenjem i analizom plana investicionih ulaganja, može se zaključiti da su ograničavajući faktori za realizaciju sljedeći:

-Obezbeđenje električne energije svim krajnjim kupcima, uz ispunjenje zahtjeva za kvalitet u okviru norme EN 50160;

-Zahtjevi u pogledu zaštite okoliša koji dobivaju sve veći značaj i utiču na odvijanje pojedinih poslovnih aktivnosti u djelatnosti distribucije;

-Obaveza otkupa proizvedene električne energije iz distribuiranih izvora električne energije od strane elektroprivrednih preduzeća propisana je odgovarajućim zakonskim aktima na nivou Federacije BiH, jednako kao i obaveza obezbjeđenja nediskriminatornog pristupa distributivnoj mreži za sve korisnike, što podrazumijeva i potencijalne proizvođače. Uvođenje u distributivnu mrežu većeg broja ovakvih proizvodnih jedinica značajno utiče na budući koncept razvoja distributivnih mreža u kome se moraju uvažiti i novi zahtjevi i potrebe za savremenim sistemima nadzora i upravljanja u distributivnim mrežama.

-Zakonske odredbe kojima se uređuje proces nabavke roba i usluga utiču na efikasnost poslovanja i ispunjenje planova ulaganja, proces ugovaranja dugo traje, a posljedica je kašnjenje u isporukama, što predstavlja kritičnu odrednicu za realizacije investicionih planova i utiče na cjelokupnu sliku poslovanja elektrodistributivnih podružnica.

-Ispunjenje zahtjeva iz licence FERK-a koji se odnosi na regulisanje prava vlasništva i pravnog osnova za eksploataciju elektroenergetskih objekata je jedan od najvećih problema, a uzrokuju ga: neažurnost evidencije vlasništva nad zemljištem u katastru pojedinih općina; teškoće kod postizanja dogovora sa vlasnicima zemljišta; složenost u procesu postizanja općeg interesa preko nadležnih općinskih institucija. Rezultat je veoma dug periodom od početka do kraja realizacije pojedinačnih investicionih projekata.

LITERATURA

1. Zakon o električnoj energiji (Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ br. 41/02 i 38/05)
2. Mrežna pravila (FERK-a 19.11.2008. godine)
3. Plan poslovanja JP Elektriprivreda BIH za period 2010. – 2012. godina